

передвищої освіти в умовах воєнних реалій: *Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації*, 10 травня – 21 червня 2022 року. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 136–139.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-366-8-33>

MAIN ACTIVE LISTENING TOOLS USE IN THE PROCESS OF THE ESP TEACHING

ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ АКТИВНОГО СЛУХАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Mazin D. M.

*Candidate of Sciences in Philology,
Associate Professor,
Head of the English
Language Department
of the Faculty of Humanities
National University
of Kyiv-Mohyla Academy
Kyiv, Ukraine*

Мазін Д. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри англійської мови
факультету гуманітарних наук
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»
м. Київ, Україна*

Nesterenko L. O.

*Candidate of Sciences in Public
Administration, Associate Professor,
Associate Professor at the English
Language Department
of the Faculty of Humanities
National University of Kyiv-Mohyla
Academy
Kyiv, Ukraine*

Нестеренко Л. О.

*кандидат наук з державного
управління, доцент,
доцент кафедри англійської мови
факультету гуманітарних наук
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»
м. Київ, Україна*

Останнім часом в науковій літературі [1, 3, 4] спостерігається підвищений інтерес до залучення досягнень психологічної науки як одного із способів пришвидшення якісних змін у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. При цьому, визначальним явищем, яке перебуває в центрі кожної з зазначених вище проблем, є комунікація, яка одночасно є визначальною і при їх

реалізації. І активне слухання все частіше привертає увагу дослідників [2, 4, 6], як один із найбільш ефективних способів, що дозволяє підвищити ефективність комунікації в аудиторії в цілому та якість викладання іноземної мови за професійним спрямуванням зокрема.

Аналіз особливостей вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, дозволяє стверджувати, що студенти підходять до вивчення іноземної мови через сферу діяльності, яка вже відома для них. Це означає, що вони можуть одразу використовувати вивчений матеріал у роботі та навчанні. Відтак, метою дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» традиційно виступає формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела, тощо. Окрім основних завдань дисципліни, які традиційно полягають в навчанні, розвиткові та удосконаленні різноманітних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, діалогічного мовлення, читання, письма та перекладу.

Так, наприклад, в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія», програма для студентів другого року навчання з англійської мови за професійним спрямуванням [2], допомагає не лише вдосконалению мовленнєвих та мовних навичок з англійської мови, а й забезпечують умови, що сприяють засвоєнню фахових дисциплін. Адже значна кількість фахової літератури викладена англійською мовою, і деякі фахові предмети в Університеті також викладаються англійською мовою.

Сама ж програма курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням» в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія» базується на комунікативному підході до викладання іноземної мови (в основу розробки програми такого типу покладено теорію комунікативного навчання мові (Communicative Language Teaching)) [2, с. 3] і належить до нового типу навчальних програм, де на перший план висувається завдання практичного активного оволодіння англійською мовою.

З огляду на вищезазначене, особливого значення набувають здобутки психологічної науки щодо особливостей спілкування між викладачем та студентами та психологічні способи підвищення ефективності даного спілкування. Адже чітке формулювання цілей іншомовної мовленнєвої діяльності, соціальна і професійна

спрямованість цієї діяльності, задоволеність студентів при вирішенні приватних завдань, формування в студентів уміння творчо підходити до вирішення приватних завдань, сприятливий психологічний клімат у навчальному колективі сприяють якісному викладанню іноземної мови за професійним спрямуванням та є пріоритетними. Відповідно набувають нового значення і умови, які можуть забезпечити забезпечення викладання іноземної мови за професійним спрямуванням на належному рівні.

Змістовний аналіз видів слухання дозволяє стверджувати, що саме використання прийомів активного слухання у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, дозволяє забезпечити використання основних умов вдосконалення ефективності комунікації між основними учасниками.

До найбільш поширених прийомів активного слухання традиційно відносять [4, 5]: *паузи, уточнення, перефраз, переказ, розвиток думки, повідомлення про сприйняття, повідомлення про сприйняття себе, повідомлення про хід розмови.*

Крім того, ряд дослідників [3, 4, 5] визначають умови, які значною мірою удосконалюють використання прийомів активного слухання. Найбільш корисними у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, можуть бути наступні прийоми: *максимальна концентрація на висловлюванні співрозмовника та тимчасове уникнення критичних суджень; емпатія по відношенню до співрозмовника; увага до невербальних проявів комунікації; заохочення співрозмовника дозволяє налаштуватися на спілкування.*

Практична реалізація вищезазначених прийомів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням (на прикладі англійської мови) може бути досягнена за умови використання різноманітних невербальних (усмішка, кивання, доброзичливий погляд) та вербальних способів комунікації. До вербальних проявів можна віднести наступні лексичні та граматичні засоби:

- «ехо-питання» (echo questions): “I think ...” – “Do you?”;
- розділові питання (tag questions): “You think ..., don’t you?”;
- фрази, що демонструють інтерес до слухача: “Go on!”, “I am listening to you!”, “That’s it.”;
- повторення сказаного раніше: “Do you mean that ...?.”, “In other words...”;

– відображення – це вміння зрозуміти те, що складно передати словами. Для демонстрації відображення можна вживати нассступні фрази: “Do you feel that ...?”, “Do you think that ...?”;

– узагальнення сказаного. Досвідчений співрозмовник обов'язково підведе підсумок, тим самим даючи зрозуміти, що уважно слухав оповідача і зрозумів його основну ідею. Це наступні фрази: “I guess, I understand that you ...”, “It seems to me that the key point is ...”.

– резюмування. Цей прояв активного слухання найбільш ефективно допомагає домогтися точного розуміння сказаного співрозмовником. Суть його в тому, що ми своїми словами підводимо підсумок основним думкам співрозмовника. Заключна фраза – це його мова в «згорнутому» вигляді, її головна ідея. При резюмуванні з цілої частини розмови виділяється тільки головна думка. Найбільш часто резюмування в процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням можна використовувати в таких ситуаціях як: *pair discussions; group discussions; projects; interviews, motto.*

Таким чином, узагальнюючи все вищевикладене, можна стверджувати, що використання активного слухання у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням сприятиме якісному вдосконаленню комунікації. Оскільки активне слухання у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням допоможе забезпечити позитивну атмосферу, мінімізує ймовірність конфліктних ситуацій та сприятиме формуванню поваги та довіри між учасниками освітнього процесу.

Література:

1. Єзова С. А. Комунікативна компетенція. *Наукові та технічні бібліотеки*. 2008. № 4. С. 100–107.
2. Нестеренко Л. О. Робоча програма навчальної дисципліни: Англійська мова (за професійним спрямуванням) для студентів ФСНСТ. Ухвалено на засіданні кафедри англійської мови. Протокол № 7 від 15 квітня 2019 року. Київ : НаУКМА, 2019.
3. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
4. Нестеренко Л. О. Особливості використання психологічних тренінгів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки*

та психології : збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Грінь Д. С., 2014. Вип. 1 (10). С. 107–110.

5. Нестеренко Л. О. Активне слухання як спосіб підвищення ефективності комунікації у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням (на прикладі англійської мови). *Український педагогічний журнал* : фахове періодичне видання Інституту педагогіки НАПН України. Київ, 2021. Вип. 4. С. 206–213.

6. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента. Наказ Міністерства Освіти і Науки України № 642 від 09.07.2009 р. URL: mon.gov.ua/images/newstmp/2010/25_08/831.doc (дата звернення 12.07.2021).